

Bijdrage aan de studiedag op 29 april 2014
'Sociale bescherming en armoede: om welke redenen zijn mensen in armoede onderbeschermd?'
Panel 2: 'Definities, grenzen en uitdagingen van het statuut samenwonende'

Diane Moras
Coördinator VZW Recht-Op

Elke dag worden wij geconfronteerd met **het** feit dat kansen nieuwe kansen creëren en dat problemen nieuwe problemen aantrekken.

In de verenigingen stellen we vast dat het statuut van samenwonende verschillende effecten heeft voor mensen met een kansrijk of kansarm verleden en leven:

- Neem 3 studenten of werkende jongeren in een gemeenschapshuis
- Neem een gezin dat de zorg voor de oma in huis opneemt
- Neem het jonge koppel dat tijdens verbouwingen aan de eigen woonst enkele maanden intrekt bij de ouders

Dit heeft geen effect op hun inkomen: mensen met een inkomen uit werk kunnen zonder problemen samenwonen – ze doen dit tijdelijk of definitief, ze moeten geen toelating vragen en kunnen genieten van de voordelen van samenwonen.

Bij mensen in armoede ligt de situatie anders. Wat zien wij in de praktijk?

- Veel mensen hebben geen werk of onregelmatig werk, lage lonen
- Veel mensen hebben een onstabiel en onzeker inkomen. De voorwaarden en eisen die gesteld worden aan het krijgen van een vervangingsinkomen en bijstand en de interpretatie ervan zorgen niet voor rust of zekerheid
- Veel mensen hebben schulden opgebouwd. De druk van schuldeisers en schuldbemiddelaars jaagt hen voortdurend op en maakt dat ze geen nieuwe stappen durven zetten. Elke beweging kan de toestand slechter maken of de regelmaat in je inkomen verstoren, in sommige situaties gaan dan onmiddellijk de poppen aan het dansen

Wij zien dat mensen gedwongen worden op zoek te gaan naar overlevingskansen: ze bouwen strategieën uit om te overleven en om te werken aan een nieuw toekomstperspectief.

We zien in de praktijk dat het statuut samenwonende en het bedrag dat daaraan verbonden is, maken dat mensen onderbeschermd zijn in hun sociale rechten.

Ik geef 3 recente voorbeelden van situaties die we meemaakten in de verenigingen.

Een jong meisje is zwanger. Als ze terug intrekt bij haar moeder krijgt ze geen leefloon mee want het inkomen van de moeder is te hoog (het officiële inkomen: er is een schuldbemiddeling lopende en er blijft weinig leefgeld over).

Gevolg: als ze intrekt, belast ze de precare financiële situatie van haar moeder want ze brengt enkel het kindergeld van haar baby in als bijdrage voor het gezin.

*Moeder krijgt leefloon als alleenstaande en heeft officieel adres in een studio. Vader heeft geen adres – hij heeft veel schulden en kan niet op dit adres staan. De zoon is ook ambtelijk geschrapt. Hij is uit huis geweest en woont nu terug bij zijn moeder maar kan evenmin zijn adres bij haar zetten omwille van zijn schulden en omwille van **het** feit dat zijn moeder het recht op leefloon als alleenstaande verliest. De zoon kan eventueel zelf een leefloon aanvragen maar dan zakt het inkomen van zijn moeder en komt zij in problemen met de schuldregeling. In praktijk wonen 4 mensen in een studio met een inkomen van 800 €, **een** huur van 375 € + 75 € kosten.*

Kelly en haar vriend wonen samen in een studio. Kelly heeft 800 € wachtuitkering als alleenstaande. Ze huren samen een studio van 500 € - na schuldbemiddeling blijft er 72 € over om van te leven – per maand! De vriend heeft geen papieren en is officieel dakloos. Het OCMW dringt aan op het officialiseren van de samenwoning (ze hebben samen het contract getekend) maar we hebben geen zicht op financiële gevolgen daarvan : gaat de werkloosheidsvergoeding naar omlaag (samenwonende) of blijft ze gelijk, kan OCMW bijpassen tot een leefloon. Kelly zit in een strak schuldbemiddelingsplan en kan zich geen enkele onzekerheid of wijziging van haar inkomen veroorloven.

Mensen in armoede zitten vaak in een catch 22. Ze zitten vast in een web van problemen waar een hoofdrol is voor volgende 3 kwesties:

- laag en onzeker inkomen
- het statuut samenwonende
- de juridische kwesties rond schulden

Ze kunnen niet voor of achteruit.

Wat blijkt verder uit deze 3 situaties

We hebben in onze vereniging verschillende situaties van jongeren die moeten kiezen tussen leven op de kap van hun moeder, ouders of schoonmoeder of van sofa naar sofa verhuizen, intrekken bij vrienden, toch een studiootje vinden en verder hun plan trekken in de doolhof van plichten en rechten. Beide keuzes leveren sowieso frustratie en stress op en bieden weinig mogelijkheden om iets nieuws op te bouwen.

We zien dat solidariteit bemoeilijkt wordt, afgestraft wordt of onmogelijk gemaakt wordt. Door het risico dat het eigen inkomen onder druk komt te staan, kunnen ouders hun kinderen niet de ondersteuning geven die nodig is of die ze willen geven. Ze kunnen de jongere wel een bed aanbieden maar zeker geen adres.

Het aantal ambtelijk geschrapte jongeren in onze vereniging is hoog: de gevolgen van de vrees voor impact op het inkomen van de ouders of iemand anders die solidariteit aanbiedt, maken dat hulp slechts op korte termijn en kortzichtig kan zijn. Er is inderdaad

even een bed maar de kansen op de verwerving van eigen rechten en een eigen inkomen dalen elke dag. Herintreding in de samenleving wordt er niet gemakkelijker op. Zeker nu de toegang tot de doolhof ook nog eens vergroot wordt door een elektronische toegangspoort en de verplichting om voor elk contact een afspraak te maken.

We stellen vast dat het effect van schaalvoordeel door samen te wonen wordt overschat. Het verschil tussen vervangingsinkomen alleenstaande en samenwonende wordt in het merendeel van de situaties teniet gedaan door de kost van een studio of een postadres. (verschil = 273 bij het leefloon – 239 bij aanvang van werkloosheid en 450 na een werkloosheid die langer duurt dan 4 jaar)

“we worden er niet rijk van – we worden er een beetje minder arm van”

“menswaardig leven is niet mogelijk als je langdurig tot een uitkering veroordeeld bent”

We stellen vast dat de overheid mensen verplicht om creatieve overlevingsstrategieën te zoeken om door onofficieel samen te wonen, maar dat diezelfde overheid hen daar nadien voor straft.

We horen vooral spreken over sociale fraude, over domiciliefraude. We horen zelden iets over het recht op een menswaardig inkomen en een menswaardig leven.

We horen niet hoe dit systeem gezinsvorming of solidaire samenlevingsvormen ontmoedigt en wat daarvan de effecten zijn op het isolement waar heel veel mensen in armoede in gevangen zitten.

Of over hoe dit statuut tekort en hogere prijzen creëert op de woonmarkt.

We vinden dat de overheid in haar oplossingen even kortzichtig optreedt dan armen die worden gedwongen om van dag tot dag te leven.

We horen soms over hoe makkelijk het is om uit het systeem te vallen maar zelden over de hoge drempels om terug binnen te geraken. We blijven vaststellen dat de hele reglementering, de toepassing ervan en de toegang er toe afgestemd zijn op een middenklasse, op mensen die in het plaatje passen en ook de kennis en discipline hebben om de hele administratieve molen netjes te doorlopen.

We vragen als vereniging om

- menswaardige inkomens.
- het recht voor iedereen om solidariteit uit te oefenen
- het recht om te leven als gezin

VZW Recht-Op

Hendriklei 19 2660 Hoboken - De Gryspeerstraat 86A 2100 Deurne - Turnhoutsebaan 152 2100 Deurne
0473/24.00.55

www.recht-op.be

Recht-Op maakt deel uit van het **Netwerk tegen Armoede** en het **Antwerps Platform Generatiearmoede**

[Volg ons op Facebook](#)